

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för
pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier.
Självständigt arbete
15 hp, IKT & MEDIA
Kurskod: 4UK021

Rapportnummer:

2014vt01053

IKT-användning i undervisningen i ämnet Idrott och hälsa

Petter Ahlberg

Handledare: Staffan Lövgren

Examinator: Staffan Lövgren

Sammanfattning

I föreliggande studie är syftet att kartlägga användningen av IKT i undervisningen i ämnet idrott och hälsa. Materialet som studiens empiri grundar sig på är 22 stycken enkäter med verksamma lärare på gymnasiet. Resultatet visar på att IKT sällan nyttjas av idrottsläraren i dess undervisning inom det centrala innehållet, hänsynstagande, samarbete och säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftsliv, angav 21 av 22 lärare att de aldrig använder sig av IKT.

Som visuell gestaltning har en hemsida skapats, där lärare kan finna inspiration till en undervisning med mer IKT.

Nyckelord: IKT, Idrott, Undervisning, Lärare, Enkät

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	6
Digitalisering av skolan	6
Digital kompetens	7
IT & IKT	7
Litteraturoversikt.....	9
Tidigare forskning.....	9
Resurser i skolan.....	9
Kompetens hos pedagoger	9
IKT-användning i skolan	10
För- och nackdelar med IKT	10
Teoretiskt perspektiv	11
Syfte.....	12
Frågeställningar.....	12
Metod.....	13
Val av undersökningsmetod.....	13
Enkätens utformning.....	13
Pilotstudie.....	14
Urval.....	14
Analys och bearbetning av material	14
Etiskt ställningstagande.....	14
Visuell gestaltning.....	15
Resultat	16
När i undervisningen i ämnet idrott och hälsa används IKT?	16
Hur används IKT i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?	17
Vilka orsaker är vanligast förekommande till att IKT inte används i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?	18
Diskussion.....	19

Metoddiskussion.....	19
Resultatdiskussion	19
När i undervisningen i ämnet idrott och hälsa används IKT?.....	19
Hur används IKT i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?	20
Vilka orsaker är vanligast förekommande till att IKT inte används i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?	20
Konklusion.....	22
Referenslista	23
Böcker	23
Rapporter.....	23
Lagar, läroplaner.....	23
Tidsartiklar.....	23
Bilagor.....	24
Utskick (e-post)	24
Enkät	24
Visuell gestaltning	Error! Bookmark not defined.

Inledning

Jag studerar till idrotts- och IKT-lärare på Uppsala universitet. Under min verksamhetsförlagda utbildning har jag kunnat konstatera att idrottsämnet har en avsaknad av IKT (information- och kommunikationsteknik) i undervisningen. Vilket leder till att idrottsämnet inte följer med i samhällets moderna utveckling, något jag finner både tråkigt och skrämmande. Att kunna integrera datorer, som oftast förknippas med inaktivitet, i undervisningen är en spännande process som förhoppningsvis kan leda till att de minst aktiva eleverna kan finna ett intresse för ämnet. Ett större användande av IKT i ämnet skulle även kunna skapa en lättare tillvaro för lärarna i ämnet, då ämnet till stor del handlar om att just informera och kommunicera ger IKT eleverna en bättre förutsättning att förstå och hantera de instruktioner och den information som förmedlats.

För att öka intresset för IKT-användandet i undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska jag skapa en plattform, i form av en hemsida, där det ska finnas inspiration till ett ökat IKT-användande. Jag har valt att rikta mig till verksamma idrottslärare på gymnasienivå.

Bakgrund

Digitalisering av skolan är ett pågående projekt, med start från 1970-talet. Nedan kommer viktiga händelser, inom digitaliseringen att tas upp i kronologisk ordning. Vidare kommer jag att redogöra för tre återkommande begrepp digital kompetens, IT och IKT.

Digitalisering av skolan

Skolans ansvar ligger bland annat i att varje elev:

”har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor”¹ och ”kan använda bok- och bibliotekskunskap och modern teknik som ett verktyg för kunskapsökande, kommunikation, skapande och lärande.”²

Under 1970-talet började spridningen av datorer i skolan. Den fortsatte under 1980- och 1990-talet men processen gick betydligt långsammare i skolan än i det övriga samhället. Det huvudsakliga syftet med införandet av datorer under de första decennierna var att öka användningen av IT bland eleverna för att de skulle förberedas inför det nya digitaliserade samhället. De olika IT-satsningarna hade som huvudsakligt mål att öka IT-användningen genom att till exempel minska antalet elever per dator.³ Projekten kom att fortsätta i liknande spår, med exempelvis ”Falkenbergsprojektet”, där fokus låg i att varje elev skulle ha var sin dator. Andra kommuner kom att följa, först på distans, men sen även i liknande projekt.⁴

Vid kompetensutveckling för lärarna i skolan i de tidigare åren, låg fokus på programmering och teknikhantering vilket gjorde att intresset och motivationen hos många lärare inte var speciellt höga inför IT-satsningen. Allteftersom fler möjligheter med datorerna öppnades, omvärderades vad som ansågs vara viktiga kompetenser inom IT.⁵ År 2005 utvecklade Myndigheten för skolutvecklingen studiematerial om hur olika programvaror praktiskt kan användas i skolan. Projektet kom att kallas för ”PIM”, praktisk IT och mediekunskap, och skulle täcka informationssökning, presentation, ljud-, bild- och videohantering.⁶

¹ Skolverket (2011), s 10.

² Skolverket (2011), s 10.

³ Hylén (2011), s 27-34.

⁴ Hylén (2011), s 45-53.

⁵ Hylén (2011), s 55-59.

⁶ Hylén (2011), s 59-60.

I en redovisningsrapport utfärdad av skolverket presenteras de förslag till insatser som skolverket bedömer vara nödvändiga. Bland förslagen som läggs fram finns bland annat förslag om att integrera och tydliggöra begreppet digital kompetens i skolans styrdokument. Även att vidareutveckla den rådande kompetensutveckling som finns i och med PIM, samt att öppna upp och göra det lärarresurser mer tillgängliga. Det görs även tydligt att insatser för att minska det rådande gapet mellan de mest och minst kompetenta måste göras.⁷

Samtidigt som skolverkets rapport ”om IKT-situationen i skolan” visat på att tillgången och tillgängligheten till datorer och andra digitala verktyg som digitala kameror och videokameror har ökat synliggörs en bristande teknisk kompetens hos lärarna. Över 30 procent av lärarna i undersökningen är i behov av grundläggande kompetensutveckling, så som att öppna och spara dokument, filhantering och att arbeta med olika datorprogram. Det är främst vid informationssökande och uppsatsskrivande som datorerna används.⁸

I dagens läroplan Gy11 framgår det även att eleverna ska ges förutsättningar för ett livslångt lärande. De ska kunna tackla den komplexitet som arbetslivets förändringar, där i bland ny teknik, innebär. Fortsatt ska eleven kunna orientera sig i en komplicerad verklighet med snabb förändring och ett stort informationsflöde.⁹

På ämnesplanet är IKT ett återkommande tema. Av de nio gymnasiegemensamma ämnena, är det endast ämnena religionskunskap och just idrott och hälsa som inte har ett syfte som berör IKT.¹⁰

Digital kompetens

Europeiska unionen har utformat åtta nyckelkompetenser som ska säkerställa länders livslånga lärande och utveckling. Digital kompetens är en av de åtta nyckelkompetenser och innefattar säker och kritisk användning av den information som finns i samhället samt grundläggande kunskaper inom informations- och kommunikationsteknik.¹¹

IT & IKT

IT är en förkortning på informationsteknik och är ett samlingsbegrepp för verktyg som möjliggör lagring av information i till exempel datorer, ett begrepp som ofta förekom i början av skolornas digitalisering. På senare år har en ny förkortning tagit över, närmare bestämt IKT. Som står för

⁷ Skolverket (2009), s 20-26.

⁸ Skolverket (2013), s 43-80.

⁹ Skolverket (2011), s 7.

¹⁰ Skolverket (2011), s 53-202.

¹¹ EU nyckelkompetenser

informations- och kommunikationsteknik där det nya blir att man även trycker på kommunikationen som man kan utvinna av exempelvis datorer. Ett vanligt förekommande IKT-verktyg är PowerPoint, som är ett presentationsprogram. Det finns mängder av andra typer av program med olika funktioner men det dem har gemensamt är att de är digitala och förmedlar information och kommunikation.

Litteraturoversikt

Tidigare forskning

Avsnittet tidigare forskning tar sin utgångspunkt i fyra områden, resurser i skolan, kompetens hos pedagoger, IKT-användning i skolan samt för- och nackdelar med IKT. Forskning kring IKT-användning i just idrottsundervisningen är näst intill obefintlig, därför finns det bara små redovisningar angående ämnet.

Resurser i skolan

Lärarnas och elevernas tillgång till en egen dator har under årens gång alltid varit bättre på gymnasiet än på grundskolan. Även om gymnasiet alltid har haft bättre förutsättningar än grundskolan, har de inte alltid varit bra. År 1995 fanns det på gymnasiet cirka en dator på sju elever. År 2001 var den siffran nere på cirka 3 elever per dator.¹² Idag har nästan alla elever var sin dator på gymnasiet och 94 procent av gymnasielärarna anger att de har tillgång till egen personlig dator.¹³ Vidare har även tillgången till internet nått 100 procent och IT-verktygen som projektorer, interaktiva skrivtavlor, digitalkameror och videokameror ökat markant.¹⁴

Kompetens hos pedagoger

Som tidigare nämnts har skolan som institution gått igenom en rad olika IT-satsningar. Det första syftade till att höja IT-verktygens tillgänglighet, för att senare komma att inrikta sig på kompetensutveckling hos pedagogerna.¹⁵ 2009 hade cirka 70 procent av alla gymnasielärare genomgått någon form av fortbildning i IT som pedagogiskt verktyg.¹⁶ Gymnasielärarnas kompetensutveckling har givit resultat, 2012 bedömde 80 procent av lärarna att de hade en mycket eller ganska bra kompetens inom IT-området, att jämföra med 2008 resultat, där 72 procent av lärarna ansåg sig ha en IT-kompetens som var mycket eller ganska bra.¹⁷ Förebyggande av kränkningar, pedagogiska verktyg/hjälpmiddel och skapa och hantera bild, ljud

¹² Hylén (2011), s 35.

¹³ Skolverket (2013), s 42-44.

¹⁴ Hylén (2011), s 36-37.

¹⁵ Hylén (2011), s 55-70.

¹⁶ Hylén (2011), s 60.

¹⁷ Skolverket (2013), s 62.

och film står högst upp på listan bland de IT-områden som lärare har behov av att få kompetensutveckling inom.

IKT-användning i skolan

Det framgår att de gymnasielärare som deltagit i någon form av kompetensutveckling har en högre datoranvändning i undervisningen än de som inte deltagit. Bland de gymnasielärare som använder sig av datorer, är det vanligast att de skapar arbetsuppgifter eller prov samt till att söka information och referensmaterial på internet.¹⁸ Skolverkets rapport från 2013 visar även den på samstämda användningsområden.¹⁹

Ett av nyckelorden för IKT-användning tycks vara motivation. Dels visar studier på att elever motiveras av IKT i undervisningen, men att även användningen av IKT ökar med en motiverad lärare.²⁰

För- och nackdelar med IKT

I en forskningsöversikt från myndigheten för skolutveckling visas att IT har en positiv effekt. Vidare kan det konstateras att det inte endast räcker med att IT införs utan att det måste placeras i rätt sammanhang och med rätt utgångspunkter.²¹ Fortsatt är det av hög vikt att pedagogen ges en stimulerande miljö, där verktygen är lättillgängliga och flexibla och kompetensutvecklingen närvarande.²²

Det finns fyra huvudargument till varför IT-satsningen i skolan är motiverad. Två av argumenten är av politisk karaktär och grundar sig i att samhällsekonomisk synvinkel, där IT-kunnig arbetskraft behövs. Det andra argumentet handlar om att skapa samma förutsättningar för alla elever, att bidra till att minska den digitala klyftan som är på väg att uppstå. Vidare är IT ett verktyg som kan höja effektiviteten på lärandet och skapa en flexibilitet och förändring i undervisningen.²³ I skolverkets undersökning svarar cirka 80 procent av gymnasielärare att IT underlättar i stor utsträckning eller viss utsträckning, möjligheterna att anpassa undervisningen dels för alla elever utifrån deras olika behov och förutsättningar och dels för elever i behov av särskilt stöd.²⁴

¹⁸ Hylén (2011), s 64-65.

¹⁹ Skolverket (2013), s 73.

²⁰ Hylén (2013), s 28.

²¹ Skolverket (2009), s 18-19.

²² Skolverket (2009), s 20-22.

²³ Hylén (2011), s 11-25.

²⁴ Skolverket (2013), s 77.

Åkerlund skriver om en viss form av IKT, nämligen publicering. Han nämner allt från bloggar till podcasts. Där vinsten i att just publicera motiveras främst med elevernas entusiasm inför att få synas. Vidare menar Åkerlund på att det är i just sådana forum som eleverna rör sig i när de kommunicerar med varandra digitalt. Presentationsformen medför också en diskussion kring vilka lagar som gäller, vad yttrandefrihet är, upphovsrätt, vem har det, och liknande frågor som kan uppstå.²⁵

Nu kan ju IKT låta som ett fläckfritt verktyg, som inte kan motargumenteras?

"Läraren: Jag vill ha en dator som inte krånglar!"

Datorsupporten: Det kan vi dessvärre inte hjälpa dig med."²⁶

Många lärares mardröm och den stora anledning till att IKT-användningen inte är så hög som den skulle kunna vara, är just de tekniska problem som kan uppstå. I många fall leder de potentiella tekniska problem till att läraren anser att det inte är värt mödan att använda sig av de digitala verktygen.²⁷

Teoretiskt perspektiv

Technological Pedagogical Content Knowledge, eller som förkortningen lyder TPACK. Är en teorimodell över tre kunskapsområden som måste uppfyllas för att integrera IKT (digitala redskap) i undervisningen. De tre kunskapsområdena är:

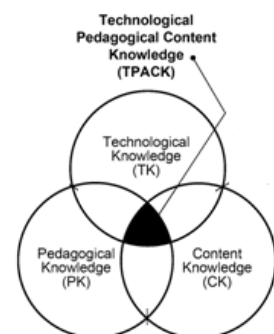
Content Knowledge (CK) – är ett teoretiskt område som belyser lärarens faktakunskaper om dels ämnet i stort, men även dess läroplan.

Pedagogical Knowledge (PK) - vilket är lärarens pedagogiska kunskap, är ett mer praktiskt område. Som innefattar hur läraren planerar sin undervisning, val av undervisningsmetoder, ledarskapet i klassrummet och hur allt verkställs i klassrummet.

Technology Knowledge (TK) – handlar om den tekniska kunskapen. Dels kunskaper om hur olika tekniska resurser fungerar, men även att man kan se när de finns en vinst i att använda dem.

För att få ut maximalt av IKT i undervisningen gäller det att ha kunskap om alla dessa tre områden. Först då kan man uppfylla TPACK.²⁸

Figur 1.²⁹

²⁵ Åkerlund (2008), s 17-25.

²⁶ Åkerlund (2008), s 63.

²⁷ Åkerlund (2008), s 63-64.

²⁸ Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M. J. (2009), s 393-416.

²⁹ Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M. J. (2009), s 396.

Syfte

Studien syftar till att kartlägga användningen av IKT i undervisning i ämnet idrott och hälsa med utgångspunkt i ämnets centrala innehåll.

Frågeställningar

När i undervisningen i ämnet idrott och hälsa används IKT?

Hur används IKT i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

Vilka orsaker är vanligast förekommande till att IKT inte används i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

Metod

Val av undersökningsmetod

Jag har valt enkät som undersökningsmetod, en kvantitativ metod i form av ett formulär med fasta alternativ som respondenterna ska fylla i var för sig. Det finns olika typer av enkäter, där jag valt att använda mig av datorenkäter. Där respondenterna tillhandahåller, fyller i och även skickar in den digitalt via datorn.³⁰

Eftersom min studie syftar till att kartlägga IKT-användningen under idrottsundervisningen är det av betydande vikt att få en bred respondentgrupp. Enkäter ger just den fördelen, då den är relativt tidsmässigt effektiv datorenkäten gör det även lättare att nå ut till ett stort geografiskt område. I min undersökning har jag utgått från mitt kontaktnät där respondenterna är verksamma i mellersta Sverige på skolor belägna både centralt och på landsbygden. Nackdelen är att bortfallet regelmässigt ofta är förhållandevis högt, att möjligheten till icke planerade följdfrågorn saknas, att alltför komplicerade frågeställningar inte ges och att det inte finns möjlighet för respondenterna att ställa frågor vid oklarheter.³¹

Enkätens utformning

Enkäten består av ett flertalet frågor med svarsalternativ. För att studien ska bli så sanningsenlig som möjligt konstrueras enkätfrågorna fram efter begreppen validitet och reliabilitet. En fråga med hög reliabilitet har få slumpmässiga fel, alltså upprepade mätningar ger samma resultat och om den mäter det den är avsedd att mäta har frågan en hög validitet. För att få en undersökning med hög reliabilitet är enkäten enkelt konstruerad. Respondenten ska känna igen sig från punkt ett och vidare till slutet. Eftersom den riktar in sig på undervisningen och inte på det administrativa runt om kring, tar enkäten sin utgångspunkt i kursplanens centrala innehåll. På så vis blir respondenterna vägleda i rätt riktning och validiteten höjs.³² För att inte en och samma lärare ska kunna svara på formuläret mer än en gång, får alla var sin personlig inloggningskod.

³⁰ Ejlertsson (2005), s 10.

³¹ Ejlertsson (2005), s 11.

³² Ejlertsson (2005), s 99-104.

Pilotstudie

Som tidigare nämnts så finns inte möjligheten för respondenten att ställa frågor vid oklarheter vid användning av enkät som metod. För att effektivisera och säkerställa enkätfrågorna har en pilotstudie gjorts. Vilket är en typ av förstudie, där en testgrupp får testa enkäten.³³ Vid genomförandet uppkom en del oklarheter kring svarsalternativen, som kunde korrigeras. Det visade sig även att inte alla studiens frågeställningar kunde besvaras dessutom tillades ytterligare en fråga.

Urval

Studiens urval är inriktat på gymnasielärare i ämnet idrott och hälsa. De är verksamma i Sverige. Ingen hänsyn till varken ålder eller kön har gjorts.

Analys och bearbetning av material

För att bearbeta enkäterna användes det inbyggda statistikprogram som följde med i den typ av datorenkät som undersökningen gjordes med. Processen påbörjades en vecka efter att datorenkäten blev utskickad. Av 30 utskickade enkäter blev 22 stycken korrekt ifyllda och inskickade, alltså ett bortfall på nästan 30 procent. Resultatet presenteras i form av stolpdigram. Det är en presentationsform som enkelt förmedlar resultatet och är relativt enkla att skapa.³⁴

Etiskt ställningstagande

När en undersökning görs, exempelvis en enkät finns det fyra grundläggande etiska krav från vetenskapsrådet.

- Informationskravet. Samtliga respondenter ska tydligt informeras om syftet med enkäten samt att deras deltagande är frivilligt.
- Samtyckeskravet. Deltagare i undersökningen har själva rätten att bestämma över sin medverkan, därför måste samtycke inhämtas. Vid datorenkät har respondenten gett sitt samtycke genom att svara. I utskicket ska forskaren informera att det är möjligt att avstå ges, om så vill.
- Konfidentialitetskravet. Innebär att deltagarna i studien ges största möjliga konfidentialitet, till exempel ska ingen kunna identifieras utifrån sina svar och de fysiska svaren ska förvaras

³³ Ejlertsson (2005), s 35-38.

³⁴ Ejlertsson (2005), s 127-128.

otillgängligt för obehöriga. Vilket är fallet med standardiserade svar och att endast jag har tillgång till resultatet på enkäterna.

- Nyttjandekravet. Den informationen som samlas in genom datorenkäten kommer bara att användas i det syfte enkäten avser och inte i andra sammanhang.³⁵

Visuell gestaltning

Den visuella gestaltningen syftar till att vara en inspirationskälla till de lärare som vill använda sig av IKT i idrottsundervisningen. Plattformen kommer att vara en hemsida, där ämnets nio centrala innehåll kommer fungera som teman och förhoppningsvis förenkla navigeringen. Vidare är tanken att försöka beröra olika typer av IKT-verktyg, men att främst fokusera på de vanligaste, för att fler ska kunna använda sig av inspirationen och använda den i sin kommande undervisning.

För mer information besök: www.ikt-idrott.weebly.com

³⁵ Vetenskapsrådet (2002).

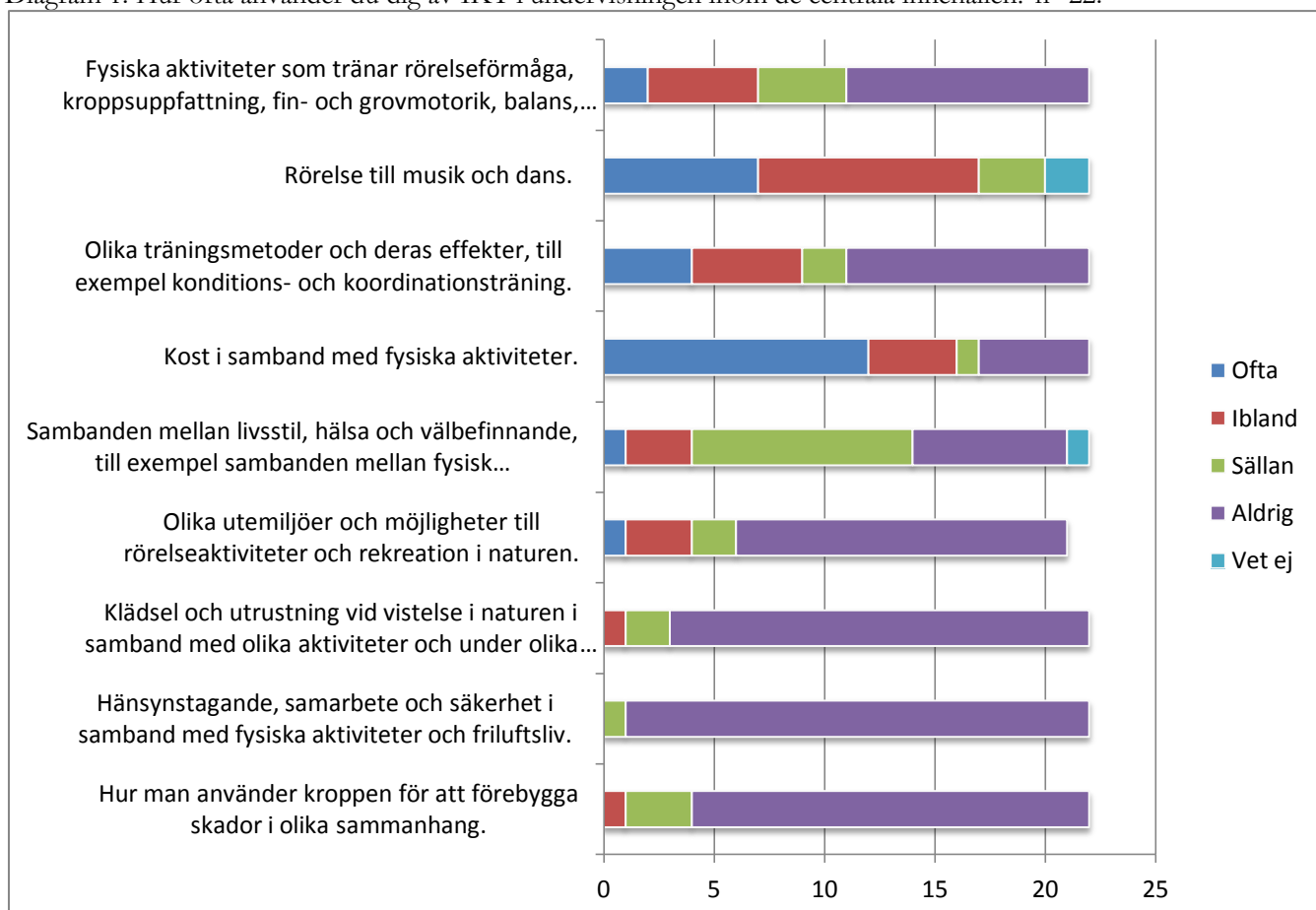
Resultat

Resultatavsnittet är tematiserat efter studiens tre frågeställningar. Respondenternas svar på enkäterna presenteras i diagram.

När i undervisningen i ämnet idrott och hälsa används IKT?

IKT i undervisningen används främst vid två centrala innehåll. Kost i samband med fysiska aktiviteter och olika träningsmetoder och deras effekter, till exempel konditions- och koordinationsträning där mer än hälften av lärarna anger att de ofta använder sig av IKT. Även det centrala innehållet, rörelse till musik och dans, har en undervisning med ett högt IKT användande. Bland de resterande centrala innehållen är IKT-användningen förhållandevis låg. Där de flesta lärarna anger att de aldrig använder sig av IKT i undervisningen. Svartalernativet aldrig har angivits totalt 107 gånger i motsvarighet till svartalernativet ofta, som endast uppgetts 27 gånger.

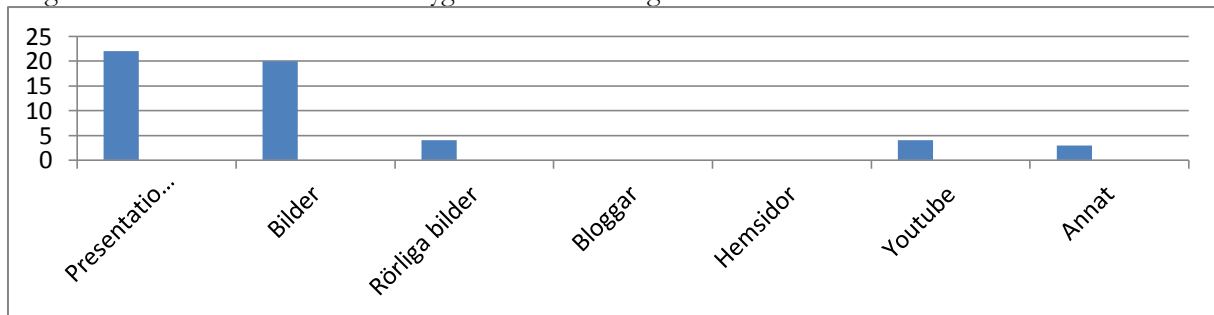
Diagram 1. Hur ofta använder du dig av IKT i undervisningen inom de centrala innehållen? n=22.

Hur används IKT i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

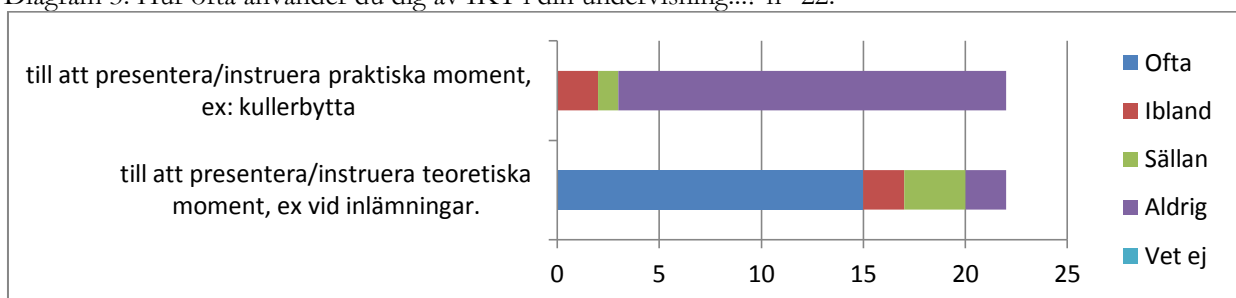
Alla lärare i undersökningen har någon gång använt sig av ett presentationsprogram i undervisningen. Nästan alla har även utnyttjat sig av bilder. Ingen av lärarna har använt sig av varken hemsidor eller bloggar. Vid svarsalternativet annat, angavs program som lärarna registrerade elevnärvaron i.

Diagram 2. Vilka av dessa IKT- verktyg har du använt dig av? n=22

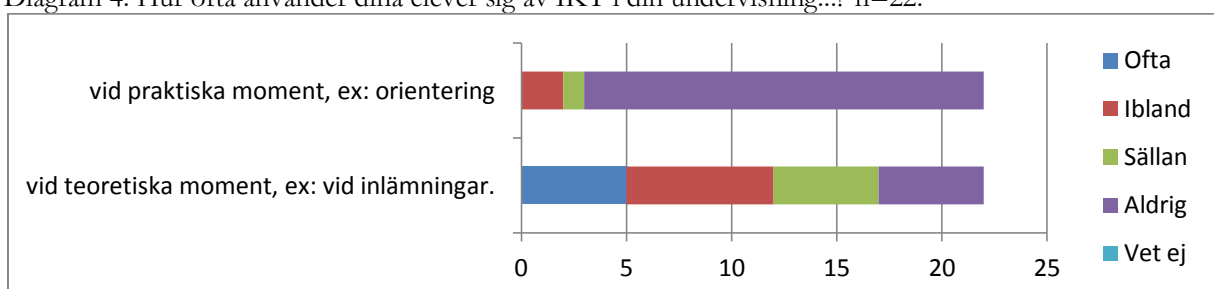
Det är främst vid teoretiska moment som lärarna använder sig av IKT i undervisningen, där endast 2 angav aldrig som svarsalternativ. Motsvarande är det 19 stycken som aldrig använder sig av IKT vid praktiska moment.

Diagram 3. Hur ofta använder du dig av IKT i din undervisning...? n=22.

Eleverna använder inte IKT i speciellt stor utsträckning i idrottsundervisningen. Vid praktiska moment är det endast tre stycken som anger att eleverna får använda IKT ibland eller sällan, resterande har svarat aldrig.

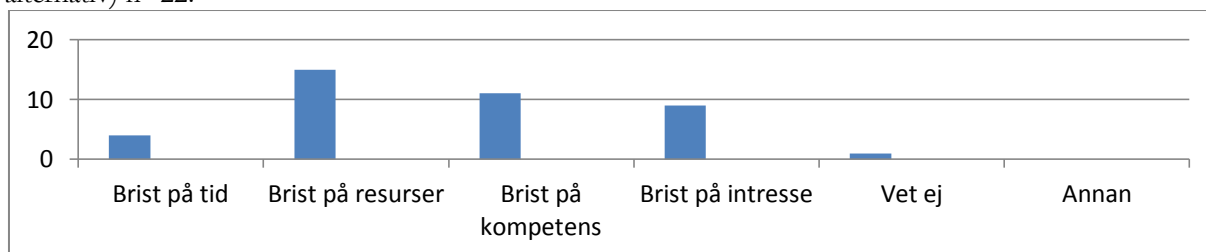
Diagram 4. Hur ofta använder dina elever sig av IKT i din undervisning...? n=22.

Vilka orsaker är vanligast förekommande till att IKT inte används i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

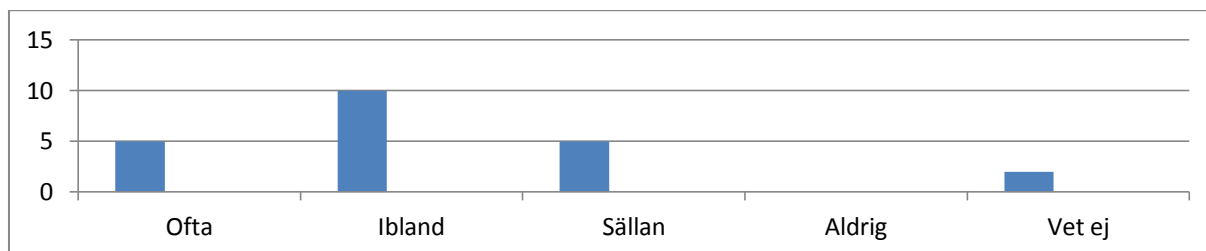
De två främsta anledningarna till att lärarna inte använder sig av IKT i undervisningen är, brist på resurser och brist på kompetens. En lärare angav att han eller hon inte visste vad orsaken var.

Diagram 5. När du inte använder dig av IKT i undervisningen, av vilken anledning sker det? (välj max 2 alternativ) n=22.

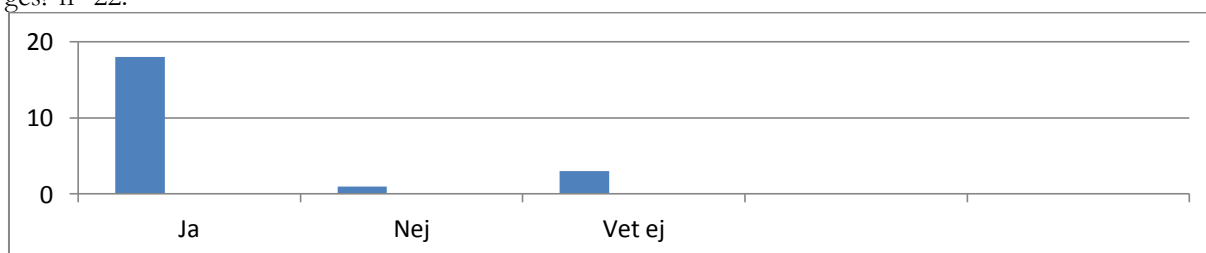
Tre fjärdedelar av lärarna angav att de ofta eller ibland tyckte att IKT var ett betydelsefullt pedagogiskt verktyg. Ingen av lärarna ansåg att IKT var helt betydelselöst.

Diagram 6. I vilken utsträckning tycker du att IKT är ett betydelsefullt pedagogiskt verktyg? n=22.

Endast en lärare angav att den inte var intresserad av att använda sig av mer IKT i undervisningen och tre av lärarna var osäkra. Resterande lärare har ett intresse i att använda sig av IKT i en större utsträckning om förutsättningar skulle ges.

Diagram 7. Skulle du vara intresserad av att använda mer IKT i undervisningen om förutsättningar skulle ges? n=22.

Diskussion

Diskussionsavsnittet inleds med en metoddiskussion. Därefter följer en resultatdiskussion utifrån den tidigare forskningen, det teoretiska perspektivet samt studiens resultat.

Metoddiskussion

Eftersom studien har den omfattning som den har, 22 lärare, så är den inte representativ för hur det ser ut på skolor i Sverige överlag. Däremot ger den en bild över hur det kan se ut. För att inte hamna i ett urval där respondenterna riskerar att ha allt för lika förutsättningar, har en så stor geografisk spridning som möjligt använts.

Vidare innebär en kvantitativ studie, som en enkät är, att det inte går att göra någon omfattande djupdykning i IKT-användningen hos idrottslärare. För att empirin ska vara trovärdig har enkätfrågorna varit enkla. På så sätt minskar risken att respondenterna tolkar frågorna fel och deras svar, svarar till något helt annat. En annan aspekt att beakta är att empirin anger vad lärarna upplever. För att ta reda på om det stämmer i praktiken hade en intervjustudie behövts.

Anledning till att metodvalet blev enkät är för att studien syftar till att kartlägga IKT-användningen, vilket ger bäst förutsättningar för ett stort och brett urval. Studien ämnar inte att studera lärarnas IKT metoder eller liknande.

Resultatdiskussion

När i undervisningen i ämnet idrott och hälsa används IKT?

Gällande min studies resultat angående lärarnas bristande intresse för IKT-användning i undervisningen, rapporterar skolverket om att motivation hos läraren är en viktig faktor för ett ökat användande. Myndigheten menar på att en mer kompetens ofta bidrar till en större motivation och tvärtom. Vilket då leder till frågan om vad en IKT-utbildning ska innehålla? Studier visar på att motivation och intresse hos läraren är nödvändigt för att de ska kunna nyttja IKT i undervisningen. För det är just det som är målet, att läraren nyttjar IKT, inte bara använder IKT för sakens skull. Är det då en utbildning som fokuserar på klickandet med datormusen och navigeringen i diverse datorprogram, en inspirationsföreläsning där användningsområdet belyses eller är det en kombination som behövs. Som oftast handlar det antagligen om att plocka lite av varje. Enligt denna studie anser de flesta lärare att IKT ofta eller ibland är ett betydelsefullt pedagogiskt verktyg. Vidare är det endast en lärare som inte är intresserad av att använda sig av

mer IKT i undervisningen om förutsättningar ges. Lärarnas positiva inställning till verktyget samstämmer med den tidigare forskning som presenterats, då även den visar på en positiv effekt vid användandet av IKT som pedagogiskt verktyg. Däremot pekar inte mitt resultat på att lärare i undersökningen som visar på ett stort intresse för IKT, ofta drar nytta av förmånerna. Resultatet från respondenternas enkäter tyder på att den digitala tekniken lyser med sin frånvaro, framförallt inom vissa områden, till exempel det centrala innehållet hänsynstagande, samarbete och säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftsliv. Det är främst inom det centrala innehållet, kost i samband med fysiska aktiviteter, som lärarna angivit att de använder sig av IKT. Studien visar även på att det främst är under de teoretiska lektionerna som IKT används, vilket går hand i hand då kostlektionerna oftast förknippas med lektioner med teoretiska inslag.

Hur används IKT i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

Vi har bevittnat en förskjutning i tänket gällande digitaliseringen av skolan. Där det först näst intill endast fokuserades på resurser, till att även lärarnas kompetensutveckling prioriterades. Vilka typer av digitala kompetenser besitter då de verkställda lärarna i skolan idag? Enligt Hylén och skolverket handlar användandet av datorer i skolan om att skapa arbetsmaterial, så som prov och elevuppgifter, samt att söka information till exempelvis referensmaterial. Den här studiens empiri visar på att det främst är vid teoretiska moment som IKT använts och då främst i form av presentationer, i presentationsprogram så som till exempel Powerpoint. Även elevernas IKT-användning är främst förekommande vid de teoretiska momenten.

Vilka orsaker är vanligast förekommande till att IKT inte används i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

Att värdera personers IKT-kompetens kan vara svårt. IKT-området är väldigt brett, speciellt om man likställer det med IT-området, vilket det ofta görs. Till exempel i de rapporter från skolverket som presenterats i avsnittet tidigare forskning, kan det handla om allt från att spara en fil, till att förebygga kränkningar på internet. Hur som helst samstämmer min empiri med den tidigare forskning gällande att lärares brist på IKT-kompetens är en faktor till att lärare avstår från att använda sig av IKT i undervisningen. Det framgår även i min studie att bristen på resurser och intresse bidrar till ett mindre användande av IKT. I början av digitaliseringen av skolan var IKT nästan enbart en fråga om resurser. Hur tillgången till datorer såg ut på de olika skolorna. Att resursfrågan än idag ofta är av negativ karaktär är beklämmande. Huruvida lärarnas utsagor angående bristande resurser är legitima kan diskuteras. Speciellt med tanke på att många anger att

deras kompetens också är en bristande faktor. Har den verksamma läraren nog med kompetens för att uttala sig om vad skolans resurser räcker till?

Technological Pedagogical Content Knowledge, TPACK, handlar som tidigare nämnts om lärarens ämnes-, pedagogiska- och tekniska kunskaper. För att TPACK fulla effekt ska infinna sig måste alla tre kunskaper uppnås. I studien är alla respondenter verksamma lärare i ämnet idrott och hälsa. Undersökningen belyser inte lärarnas ämnes- eller pedagogiska kunskaper, utan utgår ifrån att de som verksamma lärare inom ämnet har dessa kunskaper. Teorins tredje område, technology knowledge, belyser lärarens tekniska kunskap. Precis som den tidigare forskningen tar upp, där det görs tydligt att IKT i sig inte ger en positiv effekt på undervisningen, utan att det handlar om en process, med flera variabler som måste uppfyllas gör även det teoretiska perspektivet en uppdelning på, technology knowledge området. Där det görs tydligt att läraren dels måste ha kunskap om hur de tekniska resurserna fungerar och dels att läraren kan se när, hur och vilka tekniska resurser som ger en positiv effekt. Att lärarna i studien saknar kunskap inom området technology gör sig tydligt genom att de svarat att brist på teknisk kompetens påverkar deras IKT-användning. Vidare visas ett intresse för att använda sig av mer IKT om rätt förutsättningar ges.

Kan det vara så att bristerna såsom resurser, intresse och kompetens mynnar ut i att lärarna inte kan hitta något stöd för IKT i ämnets kursplan? I och med ett införande av IKT i kursplanen får lärarna en bekräftelse från skolverket att området är viktigt att behandla. Det handlar oftast om att använda saker och ting regelbundet för att kunna känna en trygghet i det och få ut den maximala effekt.

Konklusion

Den mest oroande pedagogiska konsekvensen som jag ser med en idrott och hälsa undervisningen som har brister inom IKT är att den kommer att skilja sig från resterande ämnen i skolans utbildning och även den utveckling som samhället går åt. Ser man till det pedagogiska, blir ju en mycket trolig effekt att ämnet inte kan bidra till en undervisning som ligger i linje med samhällets arbetsliv och därigenom kan ämnet förlora dess status.

Det arbetssätt som innebär att man arbetar i arbetslag där lärare hjälper varandra, som vi ser idag, kan bli lidande i ett längre perspektiv om inte ämnet ligger i samma linje som de andra ämnena speciellt då ämnet redan idag kan ses som segregerat i och med de oftast till viss del distanserade lokalerna.

Genom att öka användningen kan förhoppningsvis leda till en bättre arbetsmiljö i ett ämne där struktur och organisation ofta är två viktiga element.

IKT i skolan ses som bristfällig enligt många undersökningar så även denna studie. Att ämnet idrott och hälsa specifikt saknar tankar och inspiration till att integrera IKT i undervisningen är tydligt. En framtida forskning skulle kunna syfta till att undersöka hur det kommer sig att kursplanen för ämnet helt saknar koppling till den digitala världen och vilka konsekvenser det kan få ur ett långsiktigt perspektiv. Det skulle även vara intressant att titta på olika ämneslärare och vilken typ av kompetens som saknas hos de verksamma lärarna. Är det kunskapen om hur olika digitala resurser fungerar eller handlar det om hur och när de olika verktygen ter sig mest lämplade?

Referenslista

Böcker

Hylén, Jan (2011). *Digitalisering av skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Åkerlund, Dan (2008). *Publicistiska arbetsätt i skolan*. Studentlitteratur.

Ejlertsson, Göran (2005). *Enkäter i praktiken, en handbok i enkätmetodik*. Lund. Studentlitteratur.

Rapporter

Hylén, Jan (2013). *Digitalisering i skolan – en kunskapsöversikt*. Skåne: Ifous och FoU Skola/Kommunförbundet.

Skolverket (2009). *Redovisning av uppdraget att bedöma verksameters och huvudmäns utvecklingsbehov avseende IT-användningen inom förskola, skola och vuxenutbildning samt ge förslag på insatser*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2013). *It-användning och it-kompetens i skolan*. Stockholm: Fritzes.

Lagar, läroplaner

Gy11, (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tidsartiklar

Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M. J. (2009). *Teachers' technological pedagogical content knowledge and learning activity types: Curriculum-based technology integration reframed*. *Journal of Research on Technology in Education*, vol 41, nr 4, 393–416

Bilagor

Utskick (e-post)

Hej!

Jag studerar till IKT- och idrottslärare på Uppsala Universitet. Nu läser jag en kurs som heter IKT C. Till kursen har jag som uppgift att bland annat skriva en C-uppsats, där mitt syfte är att kartlägga idrottslärares IKT-användning i undervisningen på gymnasienivå.

Jag vore tacksam om du ville hjälpa mig och fylla i en enkät till min studie. Det är helt frivilligt och undersökningen följer vetenskapsrådets fyra etiska krav.

Länk till enkäten: ...

Personlig kod: ...

PS: Den personliga koden används endast i syfte för att säkerställa att inte samma person fyller i enkäten mer än en gång. Jag kan inte se till vilken enkät den personliga koden har använts.

Vid frågor tveka inte att kontakta mig på petter.ahlberg.2721@student.uu.se

Tack på förhand

Petter Ahlberg

Enkät

1. Hur ofta använder du dig av IKT i undervisningen inom de centrala innehållen?

a. Fysiska aktiviteter som tränar rörelseförmåga, kroppsuppfattning, fin- och grovmotorik, balans, styrka och kondition.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

b. Rörelse till musik och dans.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

c. Olika träningsmetoder och deras effekter, till exempel konditions- och koordinationsträning.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

d. Kost i samband med fysiska aktiviteter.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

e. Sambanden mellan livsstil, hälsa och välbefinnande, till exempel sambanden mellan fysisk aktivitet, utevistelse, sociala kontakter och hälsa.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

f. Olika utemiljöer och möjligheter till rörelseaktiviteter och rekreation i naturen.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

g. Klädsel och utrustning vid vistelse i naturen i samband med olika aktiviteter och under olika årstider.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

h. Hänsynstagande, samarbete och säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftsliv.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

i. Ergonomi. Hur man använder kroppen för att förebygga skador i olika sammanhang.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

2. I vilken utsträckning tycker du att IKT är ett betydelsefullt pedagogiskt verktyg?

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

3. Vilka av dessa IKT- verktyg har du använt dig av?

Presentationsprogram (ex powerpoint) Bilder Rörliga bilder
 Bloggar Hemsidor Youtube Annat _____

4. Hur ofta använder du dig av IKT i din undervisning..?

a. till att presentera/instruera praktiska moment, ex kullerbytta.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

b. till att presentera/instruera teoretiska moment, ex: vid inlämningar.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

5. Hur ofta använder dina elever sig av IKT i din undervisning...?

a. vid praktiska moment, ex: orientering.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

b. vid teoretiska moment, ex: vid inlämningar.

Ofta Ibland Sällan Aldrig Vet ej

6. När du inte använder dig av IKT i undervisningen, av vilken anledning sker det? (välj max 2 alternativ)

Brist på tid Brist på resurser Brist på kompetens
 Brist på intresse Vet ej Annan: _____

7. Skulle du vara intresserad av att använda mer IKT i undervisningen om förutsättningar skulle ges?

Ja Nej Vet ej